

Hverdagsliv før og nu

- fortalt gennem **Børnenes Arbejdermuseum**

Lærervejledning Detaljeret lektionsplan

*Hverdagsliv før og nu – fortalt gennem Arbejdermuseets Børnemuseum, © Skoletjenesten Arbejdermuseet, 2014.
Tekst og redaktion: Susanne Arne-Hansen, Linda Nørgaard Andersen, Ane Riis Svendsen.
Layout: Marianne Bisballe/Skoletjenesten.*

Foto: Arbejdermuseet & Arbejderbevægelsens Arkiv og Bibliotek.

Hvis ophavdsretten skulle være krænket, er det utilsigtet. Retmæssige dokumenterede krav vil blive honoreret efter de samme retningslinjer, som hvis der på forhånd var indhentet tilladelse.

En særlig tak til alle de elever og lærere der med deres ideer, nysgerrighed og engagement har været med til at forme materialet og forløbet på museet.

Lektionsplan: Hverdagsliv før og nu – fortalt gennem Børnenes Arbejdermuseum – 3.-4. klasse

Det overordnede formål

- At skabe mulighed for udvikling af historiebevidsthed
- At se historien fra flere perspektiver

Fælles Mål – forløb 3.-4. klassetrin – historie

Kompetencemål efter 4. klasse

Kronologi og sammenhæng: Eleven kan relatere ændringer i hverdagsliv og livsvilkår over tid til eget liv

Kildearbejde: Eleven kan anvende kilder til at opnå viden om fortiden

Historiebrug: Eleven kan fortælle om, hvordan mennesker er påvirket af og bruger historie

Til sidst i dokumentet er en oversigt over Fælles Mål, historie efter 4. klasse, og de områder, der primært indgår i dette forløb, er markeret med gult

Fælles Mål – forløb 3.-4. klassetrin – dansk

Kompetencemål efter 4. klasse:

Læsning: Eleven kan læse multimodale tekster med henblik på oplevelse og faglig viden

Fremstilling: Eleven kan udtrykke sig i skrift, tale, (lyd) og billede i velkendte faglige situationer

Lektion	Læringsmål	Formål med opgave/aktivitet	Hvad skal læreren/underviseren gøre?	Hvad skal eleverne gøre?
1.-2.	Eleverne kan forklare, hvad en erindring er		Erlindringer som kilde Lærer fortæller om egen barndom.	Eleverne lytter. Eleverne fortæller i grupper på tre om deres barndom

	<p>Eleverne kan skrive en kronologisk opbygget erindring med brug af 1. personfortæller og verber i datid</p> <p>At forstå at indhold og form har betydning for forståelsen af en tekst</p> <p>At udvikle genrekendskab (erindring) som forståelsesstrategi</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. min familie 2. det første jeg kan huske 3. en fødselsdag 4. en sjov oplevelse 5. en trist oplevelse 6. skolegang 7. ... <p>Lærer er rollemodel og analyserer teksten ift. opbygning og sprog for berettende tekster. I fællesskab udfyldes en forståelsesmodel – tørresnor.</p>	<p>Lærer læser derefter en tekst op med beretninger fra sin barndom.</p> <p>Erindringen er opbygget på følgende måde: <i>Dag jeg var 2 år, 4 år, 6 år ... og indeholder noget om:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. min familie 2. det første jeg kan huske 3. en fødselsdag 4. en sjov oplevelse 5. en trist oplevelse 6. skolegang 7. ... <p>Lærer er rollemodel og analyserer teksten ift. opbygning og sprog for berettende tekster. I fællesskab udfyldes en forståelsesmodel – tørresnor.</p>	<p>Eleverne skriver erindringer</p> <p>Eleverne taler med en anden elev om indhold i egen erindringstekst. Planlægger teksten ud fra de samme kriterier, som dem læreren har produceret sin tekst ud fra og bruger tørresnor til stikord for handlingsgang. Eleverne skriver hver især en erindringstekst ud fra de samme punkter.</p> <p>Eleverne læser erindringstekster op for hinanden i grupper på tre.</p> <p>Eleverne lytter.</p> <p>Opsummering</p> <p>Eleverne kommenterer ift. kriterier for beretninger</p> <p>Fælles opsamling</p> <ul style="list-style-type: none"> • Samtale om, hvad man kan bruge erindringer til. • Fokus på tidsperspektivet: lærerens barndom, elevernes barndom. <p>Eleverne kan</p>
--	---	--	--

		Få forståelse for, at der har været en tid før elevernes	
3.-4. + 5.-6. lektion	Eleverne kan læse for at lære: Eleverne kan anvende forståelsesstrategierne: - at forudsige - at stille spørgsmål - at opklare - at opsummere	At udvikle genrekendskab (erindringer) som forståelsesstrategi Eleverne kan finde viden om arbejderfamiliens hverdagsliv i gamle dage i erindringer. Eleverne kan vurdere erindringerne kildeværdi og kan sammenligne fortidens hverdagsliv med nutidens	At læse og forstå erindringer Lærer læser dele af en erindringstekst op. Undervejs viser læreren, hvilke forståelsesstrategier hun bruger for at forstå den, og hvordan hun kobler det, der står i teksten med hinanden og med sin viden og erfaringer udenfor teksten.
			Fælles opsamling Fokus på erindring som kilde og kildekritik <ul style="list-style-type: none"> • Hvad ved vi nu om livet i gamle dage? • Hvorfra ved vi det? • Kan vi tro på det, vi læser? • Hvilke forskelle eller ligheder er der mellem elevernes erindringer og de læste (hverdagsliv før og nu)? Oplæg til museumsbesøg <ul style="list-style-type: none"> • Inddeling i grupper • Samtale om, hvad eleverne tror, de kan opleve/lære på et museum
	Besøg på Arbejdermuseet	Eleverne kan finde viden om arbejderfamiliens hverdagsliv i gamle dage i kilder som erindringer, genstande og fotos	Få forståelse for, at der har været en tid før elevernes Arbejdermuseet som kilde til opbygning af viden – erindringer og artefakter som kilde Besøget inddeltes med, at eleverne går på opdagelse i museet og undersøger, hvad museet kan fortælle om gamle dage.

	<p>Hørefter samles eleverne, og de foretager en tabsrejse, som munder ud i, at der fokuseres på maleriet på endevæggen, <i>Bønder i hovedstaden</i> af Erik Henningsen.</p> <p>Lydfil med erindring om ankomsten fra land til by.</p> <p>Udgangspunkt i Christian Christensen erindringer.</p> <p>Eleverne instrueres i forløbet på Torvet.</p>	<p>Udforskning</p> <p>Hørefter inddeltes eleverne i fem fokusgrupper, som hver især undersøger arbejderfamiliens forhold mht.: arbejde, økonomi, bolig, leg og mad.</p> <p>Hver fokusgruppe får tildelt rum i forhold til deres tema og en kasse med en instruktion til brug af kassens indhold.</p> <p>I kassen er der erindringsbider og ting, der på en eller anden måde har noget med erindringen at gøre, fx billeder, oplæg til rollespil/opgaver til temaet m.m. – 30 min.</p> <p>Eleverne inddeltes i matrixgrupper (= grupper med en fra hvert tema).</p> <p>Eleverne kan formidle indsamlet viden om et af emnerne indenfor arbejderfamiliens hverdagsliv i gamle dage (arbejde, økonomi, bolig, mad og leg) til andre elever</p>	<p>Eleverne lytter.</p> <p>Eleverne lytter.</p> <p>Herefter får pigerne tørklæder på og drengene kasket. Vi er tilbage i tiden. Måske også træsko?</p>	<p>Eleverne udforsker deres tema</p>	<p>En af eleverne læser erindringsbiderne op og alle undersøger deres tema, spiller rollespil, løser opgaver m.m. med henblik på at formidle deres viden til de andre elever i klassen.</p>	<p>Eleverne formidler deres viden om deres tema til de øvrige elever. (5 min pr. tema – en klokke ringer, når der skiftes til nyt tema).</p>	<p>Evaluering</p> <p>Eleverne taler to og to om, hvad de har lært.</p>	<p>Evaluering</p> <p>Fælles opsamling (15 min)</p> <p>Hvad har eleverne lært?</p> <p>At udvikle kronologisk bevidsthed</p> <p>Eleverne kan sammenligne arbejderfamiliens hverdagsliv med eget hverdagsliv</p>	<p>Fælles samtale om læring på museet.</p> <p>Hvad gjorde man før, hvad gør man nu, hvad gør man i fremtiden?</p>
--	---	---	--	--------------------------------------	---	--	---	--	---

7.-8. lektion	<p>Eleverne kan transformere viden fra besøget på Arbejdermuseet til det videre forløb på skolen</p> <p>Mødet på midten: Hvad har I fundet ud af om hverdagsliv for arbejderfamilier i gamle dage?</p> <p>En elev fra hver gruppe fremlægger for klassen.</p> <p>Fælles opsamling</p> <p>Lærer noterer elevernes viden om gamle dage på tavler under overskrifterne: Arbejde, Økonomi, Bolig, Leg, Mad. (20 min)</p> <p>Der inddrages sammenligninger mellem erindringerne og oplevelserne på museet og elevernes eget hverdagsliv.</p> <p>Fælles opsamling:</p> <p>Hvad ved vi nu om livet i gamle dage? Hvorfra ved vi det?</p>	<p>Transformere og dele viden</p> <p>Eleverne inndeles i grupper á fire og får et stykke A3 papir imellem sig:</p> <p>Bordet Rundt. Derefter noterer gruppen deres samlede viden i midten af A3 papiret.</p> <p>En elev fra hver gruppe fremlægger for klassen.</p> <p>Eleverne lytter og byder ind med viden.</p> <p>Eleverne sammenligner og kommenterer.</p> <p>Eleverne bidrager og lytter.</p>	<p>Beskrivende tekster som kilde</p> <p>Lærer præsenterer beskrivende tekster om arbejde og skole, økonomi, bolig, leg og fritid, mad og drikke.</p> <p>Lærer er rollemodel ved den første tekst og viser, hvordan viden om tekstens opbygning og sprog kan støtte forståelsen af indholdet. Lærer udfylder et tankekort med viden i stikordsform og skriver fagtekst ved første emne.</p> <p>Lærer er sekretær på fællesteckst om det andet</p> <p>Eleverne læser og skriver med.</p>
9.-10. + 11.-12. lektion	<p>Eleverne kan finde viden om arbejderfamiliens hverdagsliv i gamle dage i beskrivende tekster og vurdere kildeværdien i forhold til erindringer som kilde</p>	<p>At forstå forholdet mellem primære og sekundære kilder</p>	<p>Eleverne lytter.</p>

	<p>Eleverne kan anvende læseforståelsesstrategiene <i>læs, stop op, fortæl, læs igen, skriv</i></p> <p>Eleverne kan drage følgeslutninger/læse mellem linjerne</p>	<p>For at forstå det underforståede i teksterne</p>	<p>emne, hvorefter eleverne arbejder i makkerpar om de sidste tre tekster.</p> <p>Fælles opsamling i klassen.</p> <p>Samtale om forskellen på beskrivende tekster og erindringstekster som kilde.</p> <p>Illustrationerne hænges op. Samtale om forskelle og ligheder. Fokus på illustrationer som kilde.</p> <p>Perspektivering ud fra samtale</p> <p>Hvordan adskiller livet i gamle dage sig fra elevernes hverdagsliv?</p> <p>Samtale og sammenligning mellem dengang og nu.</p> <p>Lærer lægger op til skrivning af fagtekster om elevernes hverdagsliv.</p> <p>Fælles opsamling</p> <p>Samtale og sammenligning mellem dengang og nu</p>	<p>Eleverne læser og skriver på samme måde i makkerpar.</p> <p>Eleverne illustrerer hver især det vigtigste af tekstens indhold og skriver en beskrivende fagtekst.</p> <p>Samtale</p> <p>Perspektivering</p> <p>Eleverne skriver hverdagstekster om eget liv</p>
13.-14. lektion	Eleverne kan sammenligne arbejderfamiliens hverdagsliv med eget hverdagsliv	At udvikle kildekritisk sans	<p>Eleverne kan beskrive og analysere billeder og kan vurdere billedernes kildeværdi i forhold til arbejderfamiliers hverdagsliv</p> <p>Artefakter som kilde: her fotos som eleverne har set på museet</p> <p>Lærer er rollemodel og beskriver, analyserer og vurderer et billede.</p>	<p>Eleverne beskriver i makkerpar på sammen måde et billede for en blind (= en makker, der ikke har set billedet). Makkeren tegner efter beskrivelsen.</p> <p>Gentages så begge får beskrevet og tegnet.</p>

	<p>Fælles samtale Sammenligning af illustrationer og fotos som kilder.</p> <p>Kollaborativ skrivning Lærer introducerer opgaven</p> <table border="1"> <tr> <td>Se og beskriv</td><td>Fortæl historien i billede</td><td>Stil spørgsmål til makkernes tekst</td><td>Svar på makkernes spørgsmål</td></tr> <tr> <td></td><td></td><td></td><td></td></tr> </table> <p>Eleverne skriver.</p>	Se og beskriv	Fortæl historien i billede	Stil spørgsmål til makkernes tekst	Svar på makkernes spørgsmål					<p>Fælles opsamling i grupper. En tekst fra hver gruppe vælges til op læsning i klassen.</p>
Se og beskriv	Fortæl historien i billede	Stil spørgsmål til makkernes tekst	Svar på makkernes spørgsmål							
	<p>Fælles opsamling i klassen Kildeværdien af erindringer, fotos, museum og beskrivende tekster sammenlignes.</p>	<p>Forklarende tekster: Fokus på årsager til arbejderfamiliens livsvilkår – vandringen fra land til by (industrialisering og urbanisering)</p> <p>Forforståelse: Mødet på midten</p>								
15.-16. lektion	<p>Eleverne kan forklare årsager til vandringen fra land til by</p>	<p>Eleverne skriver i hver deres hjørne (5 min.), herefter Bordet Rundt. Derefter noterer gruppen deres samlede viden i midten af A3 papiret.</p> <p>En elev fra hver gruppe fremlægger for klassen.</p>								

	Eleverne kan anvende den forklarende teksttypes kendetegn: forbinder, der signalerer årsag/virkning som læseforståelsesstrategi	At udvikle genrekendskab som forståelsesstrategi	<p>Lærer er rollemodel og viser med støtte fra læseguide, hvordan viden om tekstruktur og sprog kan støtte forståelsen af indholdet.</p> <p>Lærer demonstrerer på det første afsnit. Klassen læser i fællesskab det andet afsnit, og arbejder derefter i makkerpar med resten.</p> <p>Fælles opsamling i klassen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Årsager og virkning af vandringen fra land til by. • Samtale om forskellige former for kilder til viden og deres værdi som kilder. 	<p>Eleverne lytter.</p> <p>Eleverne læser og skriver med.</p> <p>Eleverne arbejder i makkerpar med læseguide til de sidste afsnit i den forklarende tekst og formidler deres viden til et andet makkerpar.</p>
17.-18. lektion	Eleverne kan formidle et historisk scenarie om arbejderfamiliers hverdagsliv i gamle dage i en skriftlig fortællende tekst	Vise indlevelse og forståelse for hvordan livsvilkår ændrer sig	<p>Fortællende tekst</p> <p>Oplæg til fortællende tekst – lytte til oplæsning af fiktion om tiden</p> <p>Fokus på 1. personsfortæller, verber i datid, indlevelse i vilkår og tid</p> <p>Eleverne skriver fortællende tekst ud fra stilladseringsark.</p> <p>Giver hinanden respons i forhold til de opsatte rammer.</p> <p>Evaluering af tekster og udbytte af emne</p> <p>Fælles samtale</p>	<p>Eleverne undersøger forhold fra teksten.</p> <p>De gule markeringer viser de Fælles mål i historie, der er i forgrunden i forløbet.</p>

Fælles Mål – historie efter 4. klasse

Kompetenceområde	Kompetencemål	Faser	Kronologi	Familie og fællesskaber	Livsgrundlag og produktion	Samfund	Historiekanon
Kronologi og sammenhæng	Eleven kan relaterer ændringer i hverdag og livsvilkår over tid til eget liv	Eleven kan placere Elemen- ter fra historien tids- mæssigt i forhold til hinanden	Eleven har viden om relativ kronologi	Eleven kan sammenligne tidlige tiders familie, slægt og fælles- skaber med eget liv	Eleven har viden om fællesskaber før og nu	Eleven kan beskrive ændringer i livsgrundlag og produktion før og nu	Eleven kan bruge kanon- punkter til at skabe historisk overblik og sammenhængs- forståelse
Kildearbejde	Eleven kan anvende kilder til at opnå viden om fortiden	1.	Historiske spor	Kildeanalyse	Sprog og skriftsprøg		
		2.	Eleven kan bruge historiske spor i lokalområdet til at fortælle om fortiden	Eleven har viden om identifikation af historiske spor i lokalområdet	Eleven har viden om enkle digitale medier og andre udtryksformer som kilder til at beskrive fortiden	Eleven kan læse enkle historiske kilder og udtrykke sig sprogtligt enkelt om deres indhold	Eleven har viden om enkle fagord og begreber og historiske kilders formål og struktur

Historiebrug	Eleven kan fortælle om, hvordan mennesker er påvirket af og bruger historie	1.	Historiske scenerier	Historiske fortællinger	Historie bevidsthed
			Eleven kan opnå viden om historie gennem brug af historiske scenerier	Eleven har viden om historiske scenerier mellem typer af historiske fortællinger	Eleven kan forkære, hvorledes de og andre er historieskabte og skaber historie

10